

je li uvoz dopuščen, ter da naj to na Ogerskem popraša. A ni dvoma, da je bila obtoženčeva stvar pristopiti onim virom, iz katerih bi bil lakko zadobil gotova in pristna pojasnila o vprašavni uvozni prepovedi. Zato je obtoženec sam zakrivil nepoznanje uvozne prepovedi. Pomota, v kateri je obtoženec taval v tem pogledu, je bila torej krivna in bi se jej bil obtoženec z dolžno pazljivostjo lahko ognil. Taka pomota pa ga ne more rešiti kazenske odgovornosti.

F.

Književna poročila.

Ueber die concurrirende Strafcompetenz der Gerichts- und Verwaltungsbehörden, dann die Verjährung der administrativ zu behandelnden Straffälle. Von Dr. A. Volkar. Prag, 1899. — V knjižici, pod tem naslovom izišli, opozarja naš rojak, c. kr. okrajni glavar v Pragi, na slučaje pravnih prestopkov, ko se pristojnost upravnih oblastev dotika pristojnosti sodnih oblastev in naopak, torej na konkurenčne slučaje, ki se pokažejo, če se prestopki po občnem kazenskem zakonu primerjajo s prestopki, ki so po zakonih in naredbah odkazani političnim in samoupravnim oblastvom v preiskavo in kaznovanje. Važno je to, bodisi za vprašanje pristojnosti, za odmero kazni, bodisi tudi, kar gospod pisatelj v drugem oddelku še posebej razpravlja, za načela glede zastaranja tistih konkurenčnih kazenskih slučajev, katere je preiskovati administrativnim oblastvom, potem ko je sodišče postopanje uvedlo, a je radi nepristojnosti ustavilo. Razprava pojasnjuje marsikaj in bo vrl pripomoček za prakso. Cena knjižici, ki izide tudi na češkem jeziku, je 30 kr.

Zakonik Stefana Dušana, cara srpskog. 1349 i 1354. Na novo izdao i objasnio St. Novaković. (Dalje.) Tako n. pr. u »proheironu« (προηέρον υβριος) se veli, ako se otmica izvede oružjem ima se otmičar kazniti smrću, a ako se izvede bez oružja tada se kazni, da mu se odrežu obadvije ruke. Zakonik cara Dušana kazni otmicu, ako stranke pripadaju vlasteli tako, da se otmičaru imade odrezati obadvije ruke i urezati nos, a ako sebar otme djevojku vlastetinsku ima se objesiti. — Za neka ubivstva imadu se ubojici takodjer odrezati obje ruke, a istom kaznom kazni ubivstvo i proheiron. Zakonik gdje gdje i sam navodi svoje izvore. Tako se na dva tri mjesta spominju zakoni kralja Milutina. Tome kralju se otvoreno pripisuju naredbe o poroti i o seoskim megjama. Zakonik je imao i mnogo novoga, što je onovremeno zakonodavstvo prama potrebama državnim određivalo. Iz svega slijedi, da je glavna misao ondašnjeg zakonodavstva bila, da u zakonik kao u zbornik prikupi i ono, što je u starijim zakonima i povlasticama kao zakon vrijedilo i ono, što se u narodnom životu kao zakonski običaj držalo. Očevidno jč, da se sa saborom računalo; ali ti nijesu imala pravila današnjih evropskih ustava i poslovnika. Car je mogao dogovarati se sa saborom kad je bio na okupu, ali je i radio punom snagom zakonodavne vlasti dogovarajući se jedino s glavnijim ljudima svoga dvora onda kad sabora nije na okupu.

U samom Dušanovom zakoniku ima posebnih zakona, koji su bez sumnje ranije snagom carske vlasti izdani bili za potrebu u njima naznačenu, a poslije su sa saborom u dogovoru prikupljeni, u zakonik kao sastavni mu dio uneseni i potvrđjeni.

Zakonik Dušanov po tome je zbornik, u koji su predmeti i gradja prtjecali s raznih strana, i iz običaja i starijih zakonodavnih radova i iz onovremenog ranijeg zakonodavnog rada i iz života samog t. j. iz potreba i interesa onih staleža, koji su u sastavljanju zakonika kao zakonodavno tijelo učestvovali, o čem nam se samim zakonikom svjedoči.

Što se tiče sadržaja, to je sadržaj prilično obilat. Ovdje ću navesti sadržaj zakonika po najduljem t. zv. prizrenskom rukopisu, po kom je i Novaković priuđesio svoje izdanje zakonika. Na ovom rukopisu našao je Novaković polaznu tačku za šire razpoznavanje sviju prijepisa, po starini i originalnosti njihovoju. — Po tem rukopisu ima ovaj zakon skupa sa dopunjkom od g. 1354. 187 članaka, od kojih svaki ima svoj posebni naslov.

Zakonik počine člancima o crkvi, u kojima se odrazuju želje i težnje svećenstva s jedne a volja cara Stefana in njegovih ljudi s druge strane da svojoj državnoj vlasti stvore tvrdnu osnovicu. Ta je grupa najveća i najbolje sačuvana (čl. 1—38.). Za tim u slijedećim člancima govori o braku i određuje, da se za valjanost braka traži crkveno vjenčanje. Govori o duhovnom zakonu, o kršćanskoj ekskomunikaciji, o latinskoj herezi, tu se pozivlje na crkvene kanone; o inovjercima, gdje se govori, da brak inovjerca, koji je oženio kršćanku ostaje u krijeposti ako se muž prekrsti, dočim u protivnom slučaju nalaže se odijeliti ženu i djecu od njega s dijelom imetka na njihovu korist, a on sam ima se izagnati; o heretiku, gdje se govori o kazni heretika i onih koji bi ih sakrili. Za tim se redaju ustanove o korporacijama i klasama pučanstva, a to sačinjava $\frac{1}{3}$ čitavoga zakonika. Na čelu ovih ustanova stoje uredbe o svećenstvu, o njegovim pravima, o njihovom privatnom imetku n. pr. o svećeničkoj baštini, govori se o privilegijama svećenstva; oslobadjaju se od javnih daća poreza i podavanja, hranjenja konja carskih, od prevažanja državne imovine. Govori se o nadležnosti crkvenog suda, o dužnostima crkava i manastira davati hranu ubogom itd.

Za ustanovama o svećenstvu slijede pravila o drugoj višoj klasi u gospodstvu o vlastelima. Tu se prije svega utvrđuju sva prava, što su ih vlastela i vlasteličići dobili raznima hrizovuljama glede svojih baština. Određuje se pravni položaj vlastele naprama njihovim kmetovima, koji su sačinjavali nasljedovno vlasništvo vlastelina, ali nijesu mogli biti davani v miraz, a zadobivali slobodu samo jednim putem — puštanjem na slobodu. — Za tim se određuju prava nasljedstva na nekoje stvari, koje su ostale iza vlastela, kazna (za uvrijedu) ako mali vlastelin uvrijedi velikoga i obratno; kazna za nekoje prestupke, koji su učinjeni bilo od osoba vlasteonog staleža, bilo od nižih, kao n. pr. otmiba olastelinke, blud vlastelinke; govori se o totomičnom ubojstvu ili drugom zlu, određuju se pravila kako se ima vlastelin pozvati na sud (čl. 62.). Za tim se govori o glavarima, sirotima, se-

brima¹⁾ i o neslobodnim ljudima. U čl. 70. izriče se, da kuće treba brojiti ne po ognjištu, nego po imanju itd. Ustanovama o nižim klasama pučanstva zaključuje se prvi odio zakonika.

Kako se vidi u tom dijelu sadržaju se ustanove, koje se odnose ne samo na politička prava usvojena različitim staležima i klasama, nego i na sa svim građanska, kakova su prava na upravljanje i uredjenje imetka od različitih rodjaka, pravo nasljedstva itd. pa onda uredbe kriminalne. No te ustanove građanske i kriminalne napomenute su kao slučajno. Po tom kako Bogišić veli, proizlazi, da se prvi dio Dušanova zakonika bavi najviše administrativnim poslovima i javnim pravom države.

U slijedećim člancima, koji slijede za čl. 72. sadržaju se ustanove o imutku. Ovdje se prije svega govori o blagu i pasištima, o zemljama i medjama seoskim, o crkvenoj zemlji, o pravdi na zemlju. Tu čl. 83. naredjuje, što da se čini, kad bi se dogodilo, da se za istu zemlju iznesu dva carska pismena kao dokazi svojine, to zemlja ima ostati onomu, koji je njom opravljao do onog vremena (t. j. po svoj prilici do izdanja zakonika).

Treća grupa članaka (čl. 84. do 136.) odnosi se na kriminalno pravo. Ovdje se nabrajaju prestupci i kazne za njih, ustanovljuju se pravila za građanski postupak kao n. pr. o vlasteoskom pravu, o pozivu obtuženika na sud, o posljedicama ako se tko ogлуši sudu, o pristavu i njegovim dužnostima, o pripadanju kmetova pod sud, o krijeposti pismenih dokaza, o uvođenju u posjed.

(Konec prih.)

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. majnika 1899.

— (Karol Pleško †.) Dne 23. pr. meseca je v Ljubljani skoraj nadoma umrl c. kr. višjesodni svetnik Karol Pleško, ki se je kakor človek in kakor sodnik odlikoval po prav posebnih vrlinah srca ter duha, in ki ga bo odslej zlasti društvo »Pravnik« pogrešalo v svoji sredi. Porojen l. 1834. v Ljubljani, je Karol Pleško dovršil pravoslovne študije l. 1856. na Dunaji, služboval potem v politični upravi na raznih krajih, dokler ni bil imenovan sodnim pristavom za Kamnik. Od l. 1872. naprej je bil okrajni sodnik v Črnomlji, na Vrhniki in v Litiji, od l. 1881. naprej pa deželnosodni svetnik v Novem mestu in Ljubljani. Tu je deloval na sodnem dvoru kakor civilni referent, kazenski votant ali predsednik spoznavnega in porotnega sodišča nad 12 let, dokler ni bil na svojo prošnjo vpokojen dne 1. decembra lanskega leta. Vender pa je še poslej, še 14 dnij pred svojo smrtjo pomagal pri kazenskih razpravah. Vsega vkupe je služboval nad 42 let in zares po zasluženji dobil, ko je bil vpokojen, naslov in značaj višjesodnega svetnika. — Pokojnik je bil vse svoje žive dni vrl mož. Koder je služboval, povsod je ostavil spomin, da je bil višjim in nižjim prijatelj, preprostemu narodu dober svetovalec, vsem slojem pravičen sodnik. To je mogel biti po svoji mnogo-

¹⁾ Sebar i danas u živom govoru (u Dubrovniku) znači težaka.